

LIBIDO – OD TABUA I MITA DO ZABLUDA (6): Pad seksualne aktivnosti kod mladih zbog Interneta, pokreta Me Too, pandemije, ostanka u roditeljskom domu...

Piše: Željko Rogošić | 21/10/2024

O čemu najčešće govorimo kad je u pitanja razina libida i kad govorimo o uočenim promjenama u seksualnoj želji? Uglavnom o svim značajkama seksualne želje kad su u pitanju muškarci i žene. Ali, nikada ili vrlo rijetko nastupajući ili nestajući libido ne promatramo iz vizure mladih. Vrlo rijetko se bavimo specijaliziranim istraživanjem seksualne želje kod mladih ili makar njihovim seksualnim aktivnostima.

Jedno je istraživanje seksualne aktivnosti mladih u Hrvatskoj dalo zanimljive rezultate. Sa sve kasnijim stupanjem u seksualne odnose, koje se, zanimljivo, poklapa s godinama punoljetnosti, a često i s jednom više, sa sve manjim intenzitetom seksualne aktivnosti u odnosu na ranija razdoblja, i sve manjim brojem partnera u seksualnim odnosima te drugim zanimljivostima projekta SERZAM 2020. upoznat će nas dr. sc. **Goran Koletić**, docent na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, jedan od autora studije „Intimnost i seksualnost mladih u doba epidemije bolesti COVID-19“.

Na osnovne značajke i rezultate dvaju valova istraživanja sadržanih u zajedničkoj studiji autora Gorana Koletića, Ivana Landripeta i Aleksandra Štulhofera, posebno na rezultate i interpretacije istraživanja iz 2020. i 2021. godine, Goran Koletić je upozorio:

„Kada govorimo o seksualnoj želji, često smo usredotočeni na razlike između muškaraca i žena, na promjene u seksualnoj želji koje nastaju uslijed starenja, što je to „normalna“ razina seksualne želje te na potencijalne uzroke promjena u seksualnoj želji. Međutim, ako se usredotočimo na mlade na pragu odraslosti (18-25 godina), očekujemo li da je postojana seksualna želja „tvornička postavka“? Čini se da ipak nije za sve, jer prema rezultatima popratnog **istraživanja** iz 2022. na nacionalnom uzorku mladih spomenute dobi njih 11 posto je navelo da nisu imali interes za seksualnim aktivnostima u posljednjih 12 mjeseci te da je izostanak interesa potrajao tri mjeseca ili duže. Što se tiče mogućih uzroka smanjene seksualne želje, čak i dobi u kojoj ne očekujemo zdravstvene poteškoće, biološki uzroci odgovorni su samo u iznimnim slučajevima. Uzroci su najčešće kombinacija bioloških, psiholoških i socijalnih čimbenika koji mogu varirati kroz vrijeme, neovisno o dobi pojedinca. U nastavku su navedeni neki psihološki i socijalni čimbenici koji su potencijalno povezani s promjenama u seksualnoj želji, no opisani su kroz prizmu seksualne aktivnosti“, istako je Goran Koletić.

Online nasilje je jednako stvarno kao i offline!

Prijavi na platformi Neon

Prijavi online nasilje

NEON

Projekt je financiran sredstvima Europske unije iz programa CERU (Glasovi, Jednakiost, Prava i Ujednačenost) i sufinanciran sredstvima Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske. Umjesto stavovi i mišljenja odgovaraju isključivo stajalištu udruge BaBe! i njenih partnera. Europska unija i Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za informacije sadržane u ovom promidžbenom materijalu.

Unazad deset godina trend smanjenja seksualnih aktivnosti mladih

„Seksualna želja i seksualna aktivnost nisu sinonimi“, naglasio je Goran Koletić. „Iako je moguće da zbog raznih čimbenika, problemi u vezu, izostanak prilike i slično, seksualna želja ne dovodi do seksualne aktivnosti ili je pak prisutna seksualna aktivnost bez seksualne želje, u najvećem broj slučajeva seksualna želja rezultira seksualnom aktivnošću. Međutim, recentna istraživanja u razvijenim društvima Zapada ukazuju na trend smanjenja seksualne aktivnosti mladih. Takav je trend zapažen i u Hrvatskoj, jer **rezultati istraživačke studije** SERZAM2020 provedene na nacionalnom uzorku mladih u dobi od 18 do 25 godine u tri vala, 2005., 2010. i 2021., ukazuju da su mladi danas **manje seksualno aktivni**. Kasnije stupaju u seksualne odnose te imaju manji broj seksualnih partnera nego prije deset godine. Točnije, unazad deset godina smanjio se udio seksualno aktivnih s 85 posto na približno 73 posto, medijalna se dob stupanja u seksualne odnose povećala sa 17 na 18 godina, a medijalna vrijednost broja seksualnih partnera smanjila se s tri na dva za djevojke, te s pet na tri za mladiće. Važno je istaknuti da je zapažen trend u Hrvatskoj i drugim zapadnim zemljama u suprotnosti s pretpostavkom o hiperseksualiziranosti mladih, kao rezultatu seksualizacije popularne kulture, povećane uporabe društvenih mreža, pornografije i slično. Konkretni uzroci tog trenda još su dijelom nejasni, ali izgledno je da su vrlo složeni. Drugim riječima, gotovo sigurno nije opravdano isticati samo jedan monolitni društveni fenomen ili proces koji leži u pozadini smanjene seksualne aktivnosti mladih“, kazao je Goran Koletić.

Blagi porast religioznosti kod mladih nije utjecao na seksualnu aktivnost

Nerijetko se spominje religioznost kao regulatorni čimbenik seksualnosti mladih.

*„Točnije, ističe se recentni porast religioznosti među mladima pod utjecajem neokonzervativnih društvenih pokreta. Primjerice, religioznost se percipira kao svojevrsni zaštitni čimbenik seksualnog i reproduktivnog zdravlja mladih. Međutim, prema rezultatima gore spomenutog istraživanja, uloga religioznosti u seksualnosti mladih je marginalna. Kada postoji, gotovo se isključivo odnosi na najreligiozniju mladež i to u pogledu kasnijeg stupanja u seksualne odnose i odgađanja seksualnog odnosa. Štoviše, unatoč blagom porastu religioznosti među mladima unazad deset godina, kod nas je uloga religioznosti u seksualnosti mladih ostala ista ili se čak smanjila“, naglasio je Goran Koletić i pojasnio kako nalaz o marginalnoj ulozi religioznosti potvrđuju i **meta-analitički rezultati** o povezanosti između **religioznosti i osobne vjere** te dobi prvog stupanja u seksualni odnos i broja seksualnih partnera. Drugim riječima, **u sve četiri kombinacije**, povezanost je bila izrazito niska.*

Četiri objašnjenja smanjene seksualne aktivnosti kod mladih

Čak i da je utvrđena izrazitija uloga religioznosti u seksualnosti mladih, izostaje nam pojašnjenje zašto su trendovi smanjenja seksualne aktivnosti među mladima u Hrvatskoj komplementarni trendovima u drugim zemljama u kojima nije prisutan proboj neokonzervativne političke struje i porast religioznosti mladih.

„U znanstveno-stručnoj literaturi spominje se još nekoliko mogućih objašnjenja navedenog pada u seksualnoj aktivnosti mladih. Osim što tek predstoji da se ta objašnjenja empirijski potkrijepe ili odbace, moguće je da se neki od sljedećih procesa odvijaju istovremeno ili se međusobno nadopunjuju“, pojašnjava nam Goran Koletić.

„Prvo objašnjenje veže se u izraziti porast društvene interakcije putem interneta. S jedne strane, internetski posredovana komunikacija konzumira slobodno vrijeme, pruža nove oblike izražavanja seksualnost te čak može predstavljati djelomičnu zamjenu za neposredne intimne ili seksualne kontakte, primjerice sexting. S druge strane, uronjenost u internetski posredovanu komunikaciju može usporiti ili otežati razvoj komunikacijskih vještina potrebnih za susret licem-u-lice, pridonijeti razvoju novih, ponekad i teško dostižnih, ideala ljepote i seksualne privlačnosti, čime se istovremeno može povećati nezadovoljstvo vlastitim izgledom.

U središtu drugog objašnjenja su povećane mogućnosti roditeljskog nadzora. Mladi sve kasnije napuštaju roditeljski dom, a roditelji kroz internetsku komunikaciju mogu nešto lakše pratiti aktivnosti i kretanje svoje djece, što se može odraziti na manje prilika za seksualnu aktivnost. Na ovo se objašnjenje nadovezuje porast u prihvaćanju post-materijalističkih vrijednosti kod mladih, odnosno mladi su usredotočeniji na osobni rast i razvoj te što brži pronalazak posla koji bi im omogućio nova iskustva, putovanja i slično. Potonje kao posljedicu može imati odgađanje odlaska iz roditeljskog doma, ali i odgađanje ulaska u partnerske zajednice i zasnivanje obitelji.

Četvrto objašnjenje odnosi se na mentalno zdravlje mladih. Jednim dijelom kao posljedica pandemije koronavirusa, povećana prevalencija stresa, depresije i anksioznosti kod mladih te sve češće farmakoterapijske intervencije mogu se odraziti na seksualno funkcioniranje, što uključuje i smanjenu seksualnu želju. Naposljetku te dijelom neočekivano, u literaturi se spominju neintendirane posljedice pokreta **#MeToo**, odnosno povećana nesigurnost i zbunjenost po pitanju pristanka i postavljanja granica u intimnim i seksualnim odnosima, što može potaknuti dodatnu nesigurnost glede toga što je (ne)dopušteno ili (ne)prihvatljivo uoči i tijekom neposrednog intimnog ili seksualnog kontakta“, naglasio je Goran Koletić i pružio nam moguće korelacijske povezanosti smanjene seksualne aktivnosti mladih u Hrvatskoj.

Mladi značajno smanjili rizično seksualno ponašanje

Međutim, neizostavan dio cijele ove priče jest i seksualno zdravlje mladih, odnosno kako se smanjena seksualna aktivnost mladih odrazila na rizična seksualna ponašanja?

*„Riječ je o važnom aspektu jer je kod mladih povećan dobno-specifični rizik za spolno prenosive infekcije i dobno-specifični udio neželjenih trudnoća, što u kombinaciji, dugoročno gledano, može dovesti do niza zdravstvenih komplikacija, uključujući i one psihičke“, naglasio je Goran Koletić. „Iz javnozdravstvenog gledišta, rizična seksualna ponašanja najčešće uključuju rano stupanje u seksualne odnose, nezaštićen seksualni odnos, povećan broj seksualnih partnera i iskustvo usporedne seksualne veze (seksualna aktivnost s dvije ili više osoba tijekom određenog razdoblja). Već smo spomenuli da se kod mladih unazad deset godina povećala dob stupanja u prve seksualne odnose te da se smanjio broj seksualnih partnera. Što se tiče promjena glede nezaštićenog seksualnog odnosa, rezultati istraživačke studije SERZAM2020 ukazali su na porast korištenja kondoma pri prvom seksualnom donosu i porast redovitog korištenja kondoma te pad učestalosti iskustva usporednih seksualnih veza. Sve potonje ukazuje na značajno smanjenje razine rizičnog seksualnog ponašanja u posljednjih deset godina, no važno je istaknuti da je u posljednjem valu istraživanja otprilike 20% mladih navelo nekorištenje kondoma pri prvom seksualnom odnosu te više od 50% ih kondom koristi neredovito. Povrh toga, zabrinjavajuća je niska razina znanja o seksualnom zdravlju. Primjerice, svega 10 posto mladih je točno **odgovorilo** na sva pitanja o infekciji čiji je uzrok klamidija, a 36 posto ih nije znalo za povezanost između HPV-a i raka vrata maternice“, posebno je istakao Goran Koletić.*

Čekajući buduće istraživačke poduhvate, koji će potvrditi ili opovrgnuti gore navedena objašnjenja smanjene seksualne aktivnosti mladih, „valja osvijestiti da seksualna aktivnost mladih nije odjednom prestala te da sa sobom uvijek nosi potencijal rizičnih seksualnih ponašanja“, istakao je Goran Koletić. „Iako je zabilježeno smanjenje rizičnog seksualnog ponašanja u većini zahvaćenih indikatora, razine pojedinih rizičnih ponašanja i dalje su relativno visoke, osobito u pogledu neredovitog korištenja kondoma. K tome valja istaknuti i zabilježenu nisku razinu informiranosti i znanja mladih o aspektima seksualnog zdravlja. Zbog toga su potrebni daljnji napor u unaprjeđivanju seksualnog i reproduktivnog zdravlja mladih u Hrvatskoj. Zabilježeno smanjenje rizičnog seksualnog ponašanja ne možemo pripisati obrazovnim i prevencijskim programima jer još uvijek nisu implementirani u sustavnom obliku na nacionalnoj razini. Zasluge ne možemo pripisati ni religioznosti i osobnoj vjeri jer, temeljem dostupnih znanstvenih spoznaja, ne pružaju dovoljno dobru zaštitu od rizičnog seksualnog ponašanja i mogućih posljedica. Prema tome, iznova se ističe potreba za znanstveno utemeljenom sveobuhvatnom seksualnom odgoju koji će na inkluzivan način mladima pružiti točne, potpune i relevantne informacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju te drugim važnim aspektima seksualnog života, primjerice, pristanak u kontekstu seksualnog kontakta, seksualno uznemiravanje, partnerske veze, rodni i seksualni identiteti i slično“, naglasio je dr. sc. Goran Koletić.

